

О. В. РОЖКОВ, аспірант

(Європейський університет фінансів, інформаційних технологій,
менеджменту і бізнесу, м. Київ)

ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Наукові праці МАУП, 2003, вип. 7, с. 76–77

Екологічний менеджмент — один з нових напрямів науки управління сьогодення. Його поява і розвиток пов'язані з нагальною потребою перегляду поглядів людства щодо ефективного природокористування та забезпечення вже сьогодні екологічно помірною майбутнього.

Основним завданням екологічного менеджменту як складової соціально-економічного розвитку є створення умов для розвитку процесу гармонізації продуктивних сил, забезпечення задоволення необхідних потреб усіх членів суспільства за умови збереження й поетапного відтворення цілісності природного середовища, створення можливостей для рівноваги між його потенціалом і потребами людей усіх поколінь. Основою цього має стати паритетність відносин у триаді людина — господарство — природа, що забезпечує перехід до такого способу взаємодії природи і суспільства, який характеризується як епоха ноосфери.

Основна мета екологічного менеджменту як складової соціально-економічного розвитку полягає у забезпеченні динамічного соціально-економічного зростання, збереженні навколишнього природного середовища і раціональному використанні природно-ресурсного потенціалу з метою задоволення потреб нинішнього і майбутніх поколінь через побудову високоефективної економічної системи, що стимулює продуктивну працю, науково-технічний прогрес, має соціальну спрямованість.

Таке завдання повинне реалізовуватись у рамках ефективного функціонування ринкової системи та державного регулювання економіки, координації дій у всіх сферах життя суспільства.

Це пов'язано з активною *структурною перебудовою* у сфері матеріального виробництва, основою якої є:

- побудова соціально орієнтованої ринкової економіки, яка дасть змогу забезпечити належний рівень життя населення;
- екологізація виробництва, зменшення техногенного навантаження на довкілля і матеріаломісткості, перехід на нові методи антропогенної діяльності, в основу яких покладено екологічно безпечні технології;
- підвищення рівня збалансованості економіки за рахунок переорієнтації виробництва засобів виробництва на задоволення потреб населення;
- проведення екологічної експертизи та оцінки впливу на навколишнє природне середовище всіх проектів господарської діяльності.

З метою забезпечення досягнення мети екологічного менеджменту охорона довкілля та раціональне використання природних ресурсів повинні розглядатися не як самоціль, а як невід'ємна складова процесу розвитку. Основні напрями еколого-економічної політики держави такі:

- структурна перебудова економіки та врахування вимог екологічної безпеки;
- послідовна екологізація всіх ланок суспільного виробництва, орієнтація на якісні соціально-технологічні перетворення сучасного суспільства;
- формування збалансованої ефективної структури споживання, в основу якої покладено принципи раціональності й безвідходності;
- встановлення обмежувальних цін на енергоносії, перехід до загальної обов'язкової системи платного природокористування;

- включення екологічного імперативу у структурно-інвестиційну політику, перехід до екологічно чистого виробництва;
- інституційні перетворення з метою формування нового правового й економічного механізму взаємодії органів державної влади і органів місцевого самоврядування та природокористувачів;
- вдосконалення законодавства у сфері охорони, використання і відтворення природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки у зв'язку зі зміною умов життєдіяльності населення і структури виробництва;
- забезпечення умов для формування ринку еко-технологій та екопослуг;
- створення надійних систем моніторингу навколишнього природного середовища;
- реалізація економічних програм державного значення, комплексу першочергових заходів щодо реабілітації радіаційно забруднених територій;
- розвиток економічних методів регулювання природокористування і розв'язання природо-охоронних проблем за рахунок суб'єктів господарювання.

З урахуванням мети, яка стоїть перед екологічним менеджментом, основні напрями еколого-економічної політики держави повинні реалізовуватись через запровадження нового економічного механізму охорони і раціонального використання природних ресурсів, який включає:

- облік і соціально-економічну оцінку природно-ресурсного потенціалу та екологічного стану територій;
- ефективний фінансово-кредитний механізм природокористування;
- планування охорони навколишнього природного середовища і раціонального використання природних ресурсів.

Все це дасть змогу зрозуміти сутність еколого-економічних проблем людства і обрати правильний шлях їх розв'язання.